

11. Трайнин Я.Л. *Основания геометрии*. – М.: Учпедгиз, 1961. – 326 с.
12. Шаповалова Н.В., Панченко Л.Л. *Криві на площині Лобачевського. Навчально-методичний посібник для студентів математичних спеціальностей вищих навчальних закладів*. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2011. – 32 с.

УДК 811.131.1'373.7

Шклярська М.Є.

МОВНІ ЗВОРОТИ В ІТАЛІЙСЬКІЙ МОВІ: СУТНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ

В статті розкривається важливість вивчення речевих оборотів на практичних заняттях по вивченню іноземної мови. Приводяться принципи, методи і задачі для ефективного засвоєння мовних оборотів студентами. Також розкривається сутність фразеологізмів в італійській мові.

Кожна мова багата на усталені звороти і вислови, які становлять об'єкт вивчення такого розділу мовознавства, як фразеологія. Знання мовних зворотів набуває особливо важливого значення у вивченні іноземних мов, бо фразеологія кожної мови береже інформацію про здобутки культури, звичаї народу, є одним із найважливіших джерел для дослідження минулого народу, вивчення його цінностей та принципів орієнтації у світі, ставлення до навколишньої реальності та її оцінки. Досить яскраво описує це поняття дослідниця Л. Даниленко: «Фразеологія – найбільш «інтимна» частина кожної мови. Вона безпосередньо пов'язана з історичною, етномовною, культурологічною, ірреальною специфікою народу-носія» [4, с. 25].

Тому ознайомлення із фразеологією іноземної мови, її застосування відчиняє двері до нової картини світу чужого народу і дає змогу краще зрозуміти його. Дидактичне значення вивчення фразеології полягає у тому, що висловлювання із використанням фразеологізмів стає не лише виразнішим, емоційнішим, яскравішим, а й значно інформативнішим. Образно можна сказати, що коли людина, яка вивчає певну іноземну мову, починає розуміти та використовувати у своїх висловлюваннях її фразеологію, вона стає у просторі цієї мови «як у себе вдома».

На мою думку, великою мірою саме знання фразеологічного багатства мови здатне подолати опозицію «свій-чужий», з якою стикається студент, що вивчає іноземну мову. Навіть більше – процес опанування певної мови неможливий без вивчення її фразеології.

Дослідники, які акцентують увагу на важливості вивчення фразеології, працюють над порадами стосовно того, на яких етапах та яким чином вводити фразеологічний матеріал при вивченні іноземної мови, пропонують типи завдань, спрямованих на розширення знань з фразеології. Зокрема, польська дослідниця А. Мадея слушно зауважує, що навчання фразеології не є легким завданням, але воно дозволяє зробити навчальний процес привабливішим, дає змогу застосовувати цікаві методичні рішення, урізноманітнювати заняття [2, с. 72].

Як свідчить досвід викладання італійської мови автора цієї статті, самі студенти охоче вчать фразеології. Завдання викладача полягає в тому, аби при вивченні фразеології не обмежуватися лише поясненням значення фразеологічної одиниці та наведенням прикладу її вживання у мовленні, а й допомогти студенту усвідомити все багатство мови, чітко засвоїти нормативну форму та значення фразеологізму, перетворити мовний зворот у активний елемент його мовного багажу. Слушно є думка Н. Ядловської про те, що запорукою ефективності засвоєння пропонованого на заняттях фразеологічного матеріалу є його впорядкованість, яка полягає у тому, що фразеологізми, які з'являються на занятті, не є випадковими, а пов'язані з темою лексико-комунікативної частини заняття. Це дозволяє на практиці застосовувати вивчені фразеологізми у звичних для студентів ситуаціях за темами, які вивчаються. Студент будує своє висловлювання на визначену тему в певній комунікативній ситуації, використовуючи уже засвоєний не тільки лексичний, а й фразеологічний матеріал, при цьому значно збагачуючи своє мовлення та одночасно запам'ятовуючи фразеологізм [6, с. 122-126].

Фразеологізми можна використовувати при вивченні іноземної мови, на лексико-комунікативних заняттях, присвячених різним темам. На прикладі італійської мови можна запропонувати такі мовні звороти при викладанні тем:

- **«Риси характеру людини»** (essere un cane – мати рильце в пушку; essere un coniglio – похливий, як заєць);
- **«Праця. Професія. Заняття людини»** (molto fumo e poco arrosto – багато галасу, а діла мало; lavoro cinese – ціфрова праця; affogare in un bicchiere d'acqua – втопитись в ложці води; chivù lavoro gentile; ordiscagrosso e tramisottile – тричі міряй, а раз одріж; chitardi i suoi lavori, tardiraccoglie i suoi icori – що посієш то й пожнеш; lavoro faticoso – халтура);
- **«Взаємини між людьми»** (una coppia e un paio – один одного вартий; andare d'accordo come cane e gatto – жити, як кішка з собакою; menare il cane per l'ala – водити за ніс; un volta corre il cane e un'altra lepre – сьогодні ти, а завтра я);
- **«Зовнішність людини»** (essere secco come un'acciuga – худий, як шкапа; non avere né occhi né orecchi – мовчати, як риба у воді; ficcare / piantare gli occhi addosso a qd – покласти на когось око, зацікавитись; capitare sottogli occhi di qd – потрапити на очі тощо).

Мовні звороти краще підбирати, готуючись до практичного заняття за лексико-семантичним значенням: пропонувати фразеологізми, що містять у своєму складі певні компоненти, пов'язані із лексико-комунікативною частиною заняття. Наприклад, вивчаючи тему «Кольори», можна запропонувати мовні звороти, що містять у своєму складі компонент – назву кольору (diventare rosso come un gambero / com'untacchino – пекти раків; film giallo – детектив; nero come l'inchiostro – темний, як ніч; fare il visone – хмуритись, сердитись), а на занятті, присвяченому лексико-комунікативній темі «Вулиця», можна подати фразеологізми (terzavia – золота середина; scegliere un'altra via – обрати інший шлях; per via sua – із-за його провини).

Добираючи на заняття фразеологізми, краще враховувати актуальність мовних зворотів. Дотримання цього принципу дасть змогу студенту опанувати той пласт фразеології, з яким він справді може зіткнутися у щоденних контактах, одночасно не змушуючи його запам'ятовувати непоширені чи застарілі фразеологізми, вживання яких студентом у іноземному середовищі може призвести до того, що його висловлювання сприйматиметься як застаріле, а можливо, і смішне. Тому, викладачі будь-якої іноземної

мови мають підбирати фразеологічний матеріал на заняття, керуючись не лише власною мовною компетенцією та фактом наявності фразеологізму у фразеологічному словнику, де подається максимально повний збір фразеології цієї мови.

Під час проведення практичних занять з італійської мови, як іноземної, можна скористатися досвідом Лідії Грейзбард, яка пропонує досить багато різноманітних вправ саме на засвоєння мовних зворотів, які допоможуть студентам засвоїти запропонований фразеологічний матеріал [3].

Як завдання на фразеологію можна використовувати вправи, у яких студентів на вибір пропонують кілька варіантів дефініції мовної одиниці, серед яких він має обрати правильну. Виконання таких завдань загострює увагу студентів на значенні фразеологізму, що є запорукою глибокого усвідомлення його семантики та можливостей вживання у тексті. Складнішими є вправи, де завдання студента полягає в тому, щоб дібрати фразеологізм до описаної ситуації чи дефініції. Наприклад, який фразеологізм з компонентом – назвою тварини – можна вжити в ситуації, коли говоримо, що: хтось зашкодив комусь, таємно заподіяв комусь шкоду; хтось дивиться на щось з повним нерозумінням, здивовано, розгублено, спантеличено; хтось зовсім не розуміється, на чомусь; хтось є дуже впертим тощо. Такі завдання вчать реагувати фразеологізмом на ситуацію, активно використовувати його в мовленні, а не лише пасивно знати, що він означає. Схожими є вправи, де в порожні місця в тексті студент має вставити фразеологізм, що відповідає контексту.

Для того, щоб тренувати вміння відтворювати мовні звороти у його незмінній нормативній формі, існують вправи на вибір правильного варіанта компонента фразеологізму. Наприклад, *vivere all'agionata/note/vita* (жити сьогодишнім днем); *restare con un pigno di mosche/ noci/ nulla* (залишитись нічим) тощо. Можна також виправляти помилки у структурі мовного звороту, наприклад, вправа, у якій пропонується виправити помилку у фразеологізмі: *freddolupo* (дуже холодно – правильно: *freddocane*); *faticaditopi* (тяжка робота – правильно: *faticadicani*).

Фразеологізми можна вводити в текст, діалог, подавати їх серед нової лексики, яку студент опановує на лексико-комунікативному занятті. Крім того, є завдання на добирання фразеологізмів до малюнків, на яких графічно подано внутрішню форму фразеологізму. Цікавими та розвивальними є заняття, на яких викладач організовує гру, що полягає в показуванні внутрішньої форми фразеологізму у вигляді пантоміми. Студенти охоче виконують завдання, коли потрібно написати казку, діалог чи розповідь із використанням максимально великої кількості фразеологізмів.

Отже, проведене дослідження дозволяє дійти висновків, що для того, аби процес вивчення іноземної мови дав позитивні результати, а студент досягнув високого рівня опанування цієї мови, не можна оминути вивчення її фразеології. Запорукою ефективності навчального процесу є дотримання певних принципів у вивченні фразеологічного матеріалу. Передусім йдеться про вимогу актуальності використання фразеологізмів, які пропонуються в цій статті. Важливим є також упорядковане подавання фразеологічного матеріалу у співвіднесенні з тематикою заняття. Це допомагає засвоєнню фразеологізмів у широкому контексті типових для них комунікативних ситуацій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Aprile G. Italiano per modo di dire. – Firenze ALMA Edizioni, 2008, p.112.*
2. *Madeja A. Conależywiedzieć, chcącuczyć cudzoziemców frazеології? // Sztukaczyrzemiosło? Nauczyć Polski i polskiego/Podred. A. Achtełik i J. Tambor. – Katowice, 2007. – S. 71–78.*
3. *Грейзбард Л. L'italiano in lettura e edercitazioni corso superiore. – М.: «Филоматус», 2004. – 576 с.*
4. *Данциленко Л.І. Національно-культурна семантика чеської фразеології. – К.: Коломия, 2000. – 242 с.*
5. *Словник фразеологізмів української мови/Укл. В.М. Білоноженко, І.С. Гнатюк, В.В. Дятчук та ін. – К, 2003. – 428 с.*
6. *Ядловська Н. Фразеологічний матеріал української мови в чужомовній аудиторії// Теорія і практика викладання української мови як іноземної: Зб. наук. праць. – Вип. 2. – Львів, 2007. – С. 122-126.*

УДК 1(092) "1889/1951" Вітгенштайн Л. (436)

Шушкевич Є.М.

ПОНЯТТЯ "МЕТАФІЗИЧНОГО СУБ'ЄКТА" В ПРАЦЯХ ЛЮДВИГА ВІТГЕНШТАЙНА

Данное исследование посвящено понятию «метафизического субъекта», которое встречается в «Логико-философском трактате» и «Дневника 1914 - 1916» Л. Витгенштейна. В исследовании показывается что Л. Витгенштейн трактует метафизический субъект как этическую установку, которая задает границы и структуру видения мира.

"Логико-філософський трактат" Л. Вітгенштайна це спроба показати все те, про що можна говорити осмислено. Спроба зсередини провести межу тому, що може бути сказане, спроба, окреслити межі мови (межі вираження думки). Окреслити межі мови, за Л. Вітгенштайном, означає окреслити межі світу. А межі світу, є межами світу конкретного суб'єкта. В "Логико-філософському трактаті" це стає зрозуміло після афоризму 5.6: "Межі моєї мови означають межі мого світу" [2, с. 70], і підпорядкованих йому, тому що до того, як відзначає К. Галаніна: "... Вітгенштайн ніде не згадує ні Я, ні суб'єкт, ні людину. Він представляє безособистісний опис мови, мислення, світу, мова і мислення не мають свого носія, світ не співвідноситься з людьми [3] (ми з цим погоджуємось, але зробимо уточнення, що тут мається на увазі, не говориться про суб'єкт і т.д. з філософської точки зору, тому що, коли філософ говорить про психологію, наприклад афоризм 5.5421 "...видно що "душа – суб'єкт" і т.д поширене в сучасній поверховій психології, є абсурдом", тут все-таки зустрічається поняття, наприклад, "душа – суб'єкт", чого не варто залишати без уваги.) Але в афоризмі 5.6, філософ починає говорити про те, що межі мови суб'єкта означають межі світу цього суб'єкта, говорить про те, що "Я є своїм світом (мікрокосмосом)" [2, с. 71]. Так в "Логико-філософському трактаті" з'являється тема суб'єкта. Проте, суб'єкта зрозумілого особливим чином.

3. Сокулер, наприклад, робить висновок, що: "... "Я" у Вітгенштайна – це і мова, і світ, вірніше, світ і мова в їх єдності" [4, с.60].